

No: 26
Cilt: 5

Türk Akdeniz

Şubat
1943

ANTALYA HALKEVİ DERGİSİ

Onbir yaşına girerken

Enver AKCAN

İnkilâb hayatımızın en değerli eserlerinden olan (HALKEVLERİ) miz şubatin 19 uncu günü onbir yaşına girdi .

(HALKEVİ) ve (HALK ODALARI) adı altında her sene biraz daha artarak yurttaki sayısı 700 zü aşan bu yuvalar şüphesizki millî mâbetlerimizdir.

Bu müesseselerin yurtculuk ve Türkcülük uğrunda neler başarabileceğini bazı misalleriyle müşahade mümkün ve bununla övünme caiz ve hakkımız ise de bu çok özlü ve ümitli yuvamızın sağladığı başarıları azımsamanın da vatanî bir borcun ifasından ibaret yerinde bir hareket olduğuna şüphe yoktur.

Sayın Başvekilimiz Saracoğlu, Halkevlerimizin 11 inci yılı töreninde bu hakikata ne asilâne bir surette işaret buyurdular . Onun (gözleriniz daima ilerdedir. Maziye sırf istikbalimizi ayar-

lamak için bakarız.) Hülâsasında toplanan bu bahse ait sözlerden genel mahiyette verimi arttırmak işaret ve irşadını almıyormuyuz ?

Halkevlerimizin başarılarının beklenenler nisbetinde olup olmadığını anlamak için evlerimizin neler yaratabileceğini ve neler yaratmakla mükellef olduğunu düşünövmek kâfidir .

Halkevi teşkilâtının kurulmasındaki büyük gaye; izahtan müstağni olduğu üzere resmî kültür müesseseselerinden geçememiş ve köylü de dahil olmak üzere yurttaşların büyük ekseriyetini teşkil etmiş olan fertlerin umumî kültür alanında ulaşmaları gereken gelişmeye onları tez elden ulaştırmak ve Türk milletini kül halinde ve en kısa bir zamanda muasır medenî milletlerin seviyesine erdştirmek, Türk fertlerini bugünkü dünya şartlarının

aradığı vasıflara göre geliştir
mektir.

Her Halkevi bu şumullü pro-
gramın kendi mintakasındaki tat-
bikatını başarmakla vazifeli bir
müessese olduğuna göre kısmi
mahsusumuzda bir senelik mesai-
si hülâsaları neşredilen Halkevi-
mizi acaba bu amaca kâfi dere-
cede varmış sayabilirmiyiz ?

Halkevleri; (Millî) tabiri altın-
da toplanan (ferdî ve içtimaî
terbiye, ferdî ve içtimaî duygu,
ferdî ve içtimaî iktisat, sanat,
fen, ziraat) gibi ne varsa bunla-
rın hepsi hakkında gerekli yur-
taşları yetiştirmek, daha kısa
ifade ile beklediğimiz Millî bün-
yeyi inşa eylemekle mükellef
yegâne müessesemiz olmak ba-
kimından; zengin ve fakir, oku-
muş ve okumamış, köylü ve şehirli
kadın ve erkek, genç ve ihtiyar
bütün yurttaşlara karşı çeşitli
vazifelerle yüklüdür.

Mevcut bir yıllık çalışma ve
başarının bu mükellefiyet çerçe-
vesine uygun bir iş hamulesi
olduğunu iddia etmek şüphesizki
aklımızdan geçmez. Evimiz ha-
kikatlar üzerinde okurlarla hem
fikir olarak durmak niyetindedir.
Gelecek senelerde daha doyuru-
cu, daha vicdan huzuru verici
bir başarı ile ortaya çıkabilmek
hususundaki samimiyeti ve eme-
li de ancak böyle bir duyuş için-

de bulmak mümkün olur.

Yıllık çalışma hülâsaları üze-
rinde sa'hî bir inceleme yapacak
olursak istikbal hesabına bizi te-
nebbühe davet eden en mühim
cihetin Halkevimizdeki konfe-
ranslar ve diğer toplantıların kâ-
fi alâka toplayamadığı ciheti ol-
duğu gözümüze çarpar. Evet
evimizin başlıca derdi budur.
Narenciye memleketi olan An-
talyamızda narenciye mevzuü üze-
rinde hasbıhalde bulunan kıymet-
li bir mütehasssımızın alâkalı on-
tane muhatap bulamamış olması
ve buna benzeyen diğer eş top-
lantılar elbette ki bizi düşünme-
ğe çağıran hadiselerdir.

Halkımız kendileri için lüzum-
lu ve faydalı olan bu gibi top-
lantılara acaba neden kâfi bir
rağbet göstermiyor ? Bu tehli-
keli mahzuru gidermek için evi-
miz neler düşünmeli ve yapma-
lıdır ?

Halkevimizi mesaisi ile cılız-
laştıran bu dert yeni başla-
mış değildir. Senelerdenberi bu
dert üzerinde görüşmeler ve dü-
şünmeler olmuştur. Olmuştur
amma her halde münasip ted-
birler alınamamış veya buluna-
mamıştırki böyle feyizli toplan-
tılarının feyzi yeter ölçüde verile-
memiş ve toplantılar (Sönük) ta-
birine uygun bir durumdan kur-
tulamamıştır.

Halkın mizaç ve isteğini hakkıyla tartaarak onları kendi evlerine girer gibi Halkevine alıştırmak ve koşturmak işi öyle bir iştirki bunu başaranlar Halkevi davasını esasından halletmiş olacaklardır.

Bizce bu işin halli için ilk şart; alâkalı ve vazifeli elemanların daha hızla ve daha feragatla ve yürekten kendilerini bu yurt işinin halline vermeleri ve bu işi hal azmiyle sarsılmaz bir şekilde cihazlanmalarındır.

İkinci şart da halkın mizaç ve temayüllerinin, ihtiyaç ve icapların göz önünde tutulması (meselâ lâzımsa bir müddet için bu kabil toplantıların garnitürlendiilmesi, hatiplerle mevzuların iyi seçilmesi) ve bu kanaldan kal'anın içerden fethine girişilmesidir.

Yıllık mesai hülâsalarındaki köy gezilerinin azlığı ve pek

tabii olarak verim bakımından cılızlığı da bizden yine hız isteyen bir cihettirki bu da bu durumu meydana getiren sebeplerin islâhı ve kolaylaştırıcı imkânların elde edilmesi suretiyle daha yüz güldürecek hale getirilebilecektir.

Halkevimizdeki elemanların bu fahrî vazifeyi münhasıran bir titr veya bir basamak telâkki etmek gibi ferdî duygularla meşbu kimseler olmadıklarına,..ihtiraslardan salim, yurt ve millet sevgisiyle mahmul zevat olmalarına,.. hamle ve hareketin düşmanı olanşuurlu fikir ve enerji hürriyetini herhangi bir endişeye feda etmemiş kimseler bulunmalarına göre Evimizin önümüzdeki yıllarda daha guurlandırıcı, daha doyurucu başarılarla milletin huzuruna çıkabileceğine şimdiden inanmakta haklıyız.

Evimizin 942 Senesi Çalışmaları

942 senesinde Antalya Halkevinin her şubesi kendi sahasındaki çalışmalarıyla evelki senelerden fazla mesaide bulunmuştur. Aşağıdaki hulâsalar, evimizin bilhassa Dil ve edebiyat, Ar ve Temsil kollarının kayda ve şükran değer çalışmalarını belirtmektedir.

Çalışmanın her sene artış nisbeti Köycülük, Sosyal yardım, Spor şubeleri için ihtiyaç derecesinde değildir. Halkevimizin bugünkü elemanları önümüzdeki yıllar içinde bu çalışmaların daha övünülecek bir hadde çıkacağını müjdeleyen en güvenilir teminattır .

Dil ve Edebiyat şubesi :

1 — 14 konferans vermiştir. Mevzuları; sıhhat, halk edebiyatı, ziraat ve teknik, folklor, cümhuriyet ve halk, hukuk ve ekonomi vesairedir .

Bunlara gelen dinliyici sayısı 4410 dur .

2 — Büyüklerimizi anma törenlerinde bu büyüklerimizin şahsiyet ve eserleri hakkında konuşmalar yapılmıştır .

3 — Bundan başka 941 ve 942 senelerinde bazı teknik se-

bepler yüzünden yayını kesilmeye uğrayan bu dergimizin tekrar neşrine başlanmıştır.

Güzel sanatlar şubesi :

1 — Sekiz aile toplantısı, bir nişan, bir nikâh, beş balo vermiştir. Bu törenlere 3648 kişi gelmiştir .

2 — Üç konser vermiştir. Bu konserler yıllık çalışmaların en başarılılarındanıdır .

3 — Bir resim sergisi açmıştır. Bu sergiyi 1740 kişi ziyaret etmişti. Birinci ve ikinciliği kazanan resimler berayı teşhir Ankara Halkevleri resim sergisine gönderilmiş ve ressamlarımız mükâfatlandırılmıştır .

4 — İstiyenlere piyano, keman, mandolin, saksfon dersleri gösterilmiştir .

Temsil şubesi :

Bir sene zarfında yedi temsil vermiştir. Gelen seyircilerin sayısı 4210 dur .

Spor şubesi :

Gençliği spora teşvik bakımından Tenis, Pingpon oyunları, salon jimnastikleri ve gösterilerden başka yüzme teşvik müsabakaları ve koşular tertip etmiştir .

Sosyal yardım şubesi :

39 fakir yurttaşa 387 liralık yardımda bulunmuş, 12 talebenin yol parasını temin etmiş, 18 hasta yurttaşın muayene ve ilâçlarını sağlamıştır.

Son aylar içinde açılan ve yüzlerce yurttaşa sıcak yemek veren aşevi de bu şubemizin değerli başarılarındanandır.

Kütüpane ve yayın şubesi:

Evimizin oldukça zengin olan kütüphanesi okuyucuların isteklerine açık tutulmuştur. Bilhassa kitap tedarik edemiyen talebe için alınmış olan kitaplardan bir kısım talebemizin istifadeleri sağlanmıştır. Bir yılda kütüpaneyi ziyaret edenlerin sayısı 7819, okunan eserlerin sayısı 2854 dür.

Küycülük şubesi :

İki gezi tertip etmiş, bu gezi-

lerde uğranılan köy halkına hayvan, insan sıhhati, ziraat usulleri ve günün durumu hakkında aydınlatıcı konuşmalar yapmıştır.

Müze ve tarih şubesi :

1 — İl içindeki eski eserler tetkikatına devam etmiştir.

2 — Dergimizde ilimize ait tarihî yayınlar yampağı programlamıştır.

Halk dersaneleri şubesi :

1 — İkmale kalan 226 orta okul talebesini ders göstermiştir.

2 — Ceza evinde B dersanesi açmış, 21 yurttaşa şahadetname vermiştir.

3 — Bayanlara A ve B dersaneleri açarak 67 bayana şahadetname vermiştir.

4 — Başkaca üç ulus okulunda 250 yurttaşa ders göstermiş, bir kısmına şahadetname vermiştir.

Değerli mebuslarımızdan Sb. Rasih Kaplan'ın (*)
Antalya'da bulundukları son aylar içinde Halkevinde
halkla yaptıkları hasbihal

Geçen sayıdan kalan

Menbadan başlıyan diğer kanallar da kütükcü bayırına kadar olan havza ile Yalınlı ve Uzunkuyu havzasını sulamakta idi.

Ecdadımız Solimler zamanında vücuda getirilen bu teşkilât sa-

yesinde zeytine ana yurtluk yapan ve ondan sonra da zamanla ihmal edilerek yabanileşen bu saha ve bu ziraat, bugün Cumhuriyetin feyizli elinde ümitli bir istikbale doğru yürümeğe başlamıştır.

(*) Halen Maraş mebusudur.

Arkadaşlar ;

Aziz Şefimiz Reisi Cümhurumuz, büyük millet babası vilâ yetimize şeref vereceklerdi. Ancak harbin her gün değişen çehresi kendilerini üzerlerinde taşıdıkları büyük vazifenin de üstünde olarak sevdiği aziz milleti ve aziz vatani için bu seyahatı tehire bir sebep tahaddüs etmiş olacak ki, teşrif buyuramadılar. Kendilerine karşı bağlılık hislerimizi vilâyetimizde de huzurlarına arz edebilmek tahassürlerimizi yenmek imkânını pek yakında bulacağımızdan ümitliyiz.

Arkadaşlar; Henüz pek kısa zaman önce Belediye intihabımızı bitirdik. Yeni belediye meclisimiz, teşrinsanide kanuuî ilk iş içtimaini yapacaktır. Bu heyetin kendilerinden beklenen hizmetlerde muvaffak olacağına kaniim. Ancak bazı hususları kendilerinden ricada bulunacağım: Harp dolayısıyla Sıtma mücadele teşkilâtımız kinin getirtemedi. Vilâyetimiz ise daima sıtma ile tehdit edilen mıntakalardan olduğu için burada, sıtmayı tevlit eden arızaların bertaraf edilmesine çalışılmak zarureti vardır. Bilhas sa bu kinin yoksusluğu dolayısıyla bu arızalar üzerinde çok durmak icap ediyor. Bu şehrin bu bakımdan çok vahim bir tehlikesi olan hastane civarındaki dereyi kapatmakmı, temizletmekmi lâzım, bunu esaslı bir müte-

hassısa etüd ettirmesini isteyeceğim.

Bu iş şakaya gelmez arkadaşlar. Mademki kininsizlik vardır, onu doğuran sebepleri izale etmek, bunlarla mücadele etmek lâzımdır.

Belediye meslisinden, gene bu bakımdan dikkatini celbedeceğim çok ehemmiyetli gördüğüm diğer bir iş de, mahallelere giren su işleriyle Atatürk caddesinin İmarret kapısı önünden başlayıp yeni kapıya kadar uzanan garp kısmındaki üzeri açık kötü su kanalının temizletilerek üzerinin kapatılması işidir.

Diğer üçüncü mühim bir işimiz de, elektrik şebekesi ve elektrik varidatıyla ihtiyat parası ..

Arkadaşlar, nurdan deniz içinde yaşadığımız bu bol ziya için tehlikemiz şudur ki; Hat çok eskidir, bunun ıslahı lâzımdır. Bıslah için ise çok fazla ihtiyat parasına ihtiyaç vardır. Bu mühim noktaya hiç dikkat edilmediğini görüyorum İhtiyat malzeme tedariki lâzımdır. Bütün müşkilâta rağmen bu malzemeyi aramak zarureti vardır. İşte bu vaziyet karşısında tahsilâta, elektrik varitua, (Gerek resmî müesseselerden, gerek bizzat belediyenin tenvirat resminden, gerekse şahıslar üzerindeki elektrik borçlarından bakiye tahail edilmemiş kısımlar vardır) bunlar üzerinde

hemen faaliyete geçilerek bu zarurî ıslah karşılığını depo etmek lüzumuna dikkatlarını celbediyorum. Sözlerim tenkid değildir. Vaktıyla bol malzeme tedarik etmemek yüzünden halen bu sıkıntıya marbz bulunuyoruz. Bu ricalarım; vaziyetin hakiki çehresi dikkata alınmayacak olursa telâfisi kabil olmıyan elim haller karşısında kalırız kanaatıyla belediye meclisimizi dikkata davet etmeyi, kendisine vekâlet edecek icra heyetini bu işler üzerinde selâhiyetli kılmasını dileyeceğim.

Yukarda arzettiğim sıtma sebeplerini izale işi de o kadar hayatî ise elektrik işi de o kadar mühim ve zarurî işimizdir.

Aziz arkadaşlar !

Bu akşamki hasbıhalimle sizlerle haylice dertleştik Yarından sonra seneltk içtimaina başlayacak olan meclisimize iltihak etmek üzere aranızdan ayrılıyorum. Hepinize iyilikler ve saadetler dileyerek arzı veda eder. bu yurdun ve bu milletin daima iyiliğini düşünen Aziz Başbuğumı zun saade ve sıhhat temennilerini yükselterek sözlerime nihayet veririm.

PORTAKAL (*)

Dr. Sami Yen

Narenciye istasyonu Müdürü

Sayın dinleyenlerim;

Bu akşam Halkevi Dil ve Edebiyat kolumuzun kıymetli bir teveccühü eseri olarak bir daha karşınıza çıkmak ve sizlerle Narenciye Ziraatımızın hal ve istikbali konusu üzerinde hasbıhalde bulunmak fırsatını kazanmış bulunuyorum. Bundan dolayı büyük bir kıvanç duyariken bana bu fırsatı vermiş olan dil ve edebiyat kolumuzada yüksek huzurunuzda teşekkür ederim.

Mevzuumuz (Türkiye Narenciye Ziraatının hal ve istikbali) dir.

Aziz dinleyenlerim;

Önemli bir meyve memleketi olan ve bu meyvelerden bir çoğunun ana vatanı olmak şerefini taşıyan Türkiyemiz Antep fıstığı Armut, Ayva, dut badem ceviz elma, erik, üryani eriği, fındık, iğde, incir, kayısı, keçi boynuzu, kestane, kiraz, kıızılcık, şeftali, vişne ve zerdali olmak üzere muhtelif meyve çeşidinden 937 senesinde 227,091,891 adet ağaca malik ve bunlardan 726,825 ton meye elde etmiş ki bunlarında kıymeti 52, 264, 787 lira olmuştur. 938 senesinde

(*) Ziraat doktorumuz Sami Yen tarafından Halkevimizde verilen bu konferansı memleket Narenciyesine bir hizmet kastiyle tamamen neşr edeceğiz.

230,738,375 adet ağaca malik ve bunlardan 735,870 ton meyve elde etmiş ki bunların da kıymeti 55,332,614 lira olmuştur .

Ve nihayet :

939 senesinde 210,592,684 adet ağaca malik ve bunlardan 838,860 ton meyve elde etmiş ki bunların da kıymeti 66,497,209 lira tutmuştur. Buna mukabil Narenciyeler (yani limon, portakal, mandarin ve turunc) dan 937 senesinde 1,020,791 adet ağaca malik ve bunlardan 233,496,712 adet meyve elde etmiş ki bunların da kıymeti 2,827,174 lira olmuştur.

938 senesinde 1,729,590 adet ağaca malik ve bunlardan 288,697,475 adet meyve elde etmiş ki bunların da kıymeti 4,586,759 lira olmuştur .

939 senesinde ise 2,459,576 adet ağaca malik ve bunlardan 515,887,449 adet meyve elde etmiş ki bunların da kıymeti 6,167,824 lira tutmuştur .

Bu rakamlar üzerinde biraz durursak her şeyden evvel gözü-müze çarpacak şey şu olacaktır:

Henüz ilk adımlarını atmaya başlamış olan, Türkiye Narenciye ziraatı , şimdiden diğer meyve çeşitlerimiz arasında lâayık olduğu önemli yeri almaya başlamıştır .

Filhakika biraz evvel saydığım 20

muhtelif nevi meyvenin toptan değeri (hesabı sadeleştirmek için yalnız 939 senesini nazarı itibare alalım) 66,497,209 lira iken narenciyeler yalnız başına 6,167,824 lira bir değer göstermişlerdir . Başka bir şekilde ifade etmek istersek; Narenciyeler bütün meyvecilik hasılatımızın kıymet itibariyle ve yuvarlık hesaplarda onda birini teşkil ediyor. Bu demek tirki sayılan 20 çeşit meyveden bir çoklarının menşei Türkiye olduğu halde ve yabancı olanlar da pek eski tarihlerdenberi Türkiyede yerleşmiş olmalarına ve ötedenberi ziraatlarının yapılagelmesine rağmen kıymet itibariyle ve yine ortalama bir hesaplarda her biri narenciyelerden aşağı düşmektedir. Hattı zatında bunlar içrisinde 16 milyon lira kıymetle fındık başta gelerek elma 10 milyon , Ceviz 7 milyon, incir 6,5 milyon lira değer ile halen narenciyelerden üstün rakamlar verenler var-sada mecmuunun tutarı olan 66 ,497, 209 lirayı 20 muhtelif nev'e taksim edecek olursak her birine ayrı ayrı vasatı olmak üzere düşecek kıymet hissesi 3,324,860 lira ederki gördüğümüz gibi narenciyeler bunun hemen hemen iki misline yakın ve 6,167,824 lira değerinde bir hasılat vermektedir .

Devam edecek

Talebe Konseri

Reşat OĞUZ

İki aydanberi Halkevi salonunda etrafına topladığı viyolonist Davut Akidil, Orhan Edgü ve müzisyen Salih, Mehmet, Nedim, Nasuhi gibi çok değerli sanat elemanlarıyla Antalyalılara müstesna konser geceleri yaşatan Lisemizin kıymetli musiki öğretmeni Safa Tangör'ün geçen ayın son günlerinde yeni bir faaliyete şahit olduk.

Talebe konseri...

Lisemizin musiki kolunun faaliyeti cümlesinden olan bu konseri değerli san'atkâr Safa Tangör'ün talebesine nefhettiği musiki zevkinin, san'at, aşk ve iştiafının asil bir tezahürüdür, diye isimlendirmek yerinde bir görüş olur kanaatındayız.

Lisemizin kıymetli müdürü Hilmi Dilmen'in imzasını taşıyan konser davetiyesinde iki kısma ayrılan programın birinci bölümünü, Zeki Güngör'ün İstiklâl marşı, E. Toselli'nin serenadı, L. kron'un bir meleğin sesi, L. v. Beethoven'in Elise için, parçası, Tuna dalgaları, Düa, Rond gibi parçaları süslemektedir.

Büyük bir disiplin ruhu içinde sahneye gelip vazifeleri başına geçen ve değerli şefleri öğretmenleri Safa Tangör'ün işareti ni gözetliyen, küçük bir falsonun zevksizliğini yaratmamak için sazlarına ve notalarına sarılan çocuklarımızı sevgi ile selâmlarız.

Hepsi güzel çaldılar ve muvaffak oldular. Bilhassa Beethoven'in Elise için yazdığı parçayı piyanoda çalan Semiha Yalın gün'ün müstesna kabiliyetini, öğretmen Safa Tangör ile Toselli'nin serenadını başarı ile yaran Muvaffak Ergun'un ve keman gibi oldukça zor bir sazla solo olarak çaldığı bir meleğin sesi parçasında Nüketin muvaffakiyet ve gayretlerini taktirle karşılarız.

On dakikalık istirahatten sonra başlayan ikinci kısım—ki baştan başa 70 kişilik bir topluluğun yarattığı bir korodur—Safa Tangör'ün "Türk oğlusun," marşı ile başladı. Aziz ve ince san'atkarın bu bestesinde Türk oğlunun, daha doğrusu Türk gençliğinin azim, irade ve iman dolu varlığının kudret, ifade eden heyecanı,

ve enerjisi dile gelmektedir. Hocaları ne güzel çaldı ve yavrular ne güzel söylediler... Bunu takip eden Son gül, Bülbul, Kuğular bir çiftlik manzarası, Gece, avcılar, Karagöz kalabalık seyirci kitlesinin sık sık alkışları ile tekrar edilmiş ve bu takdir çocuklarımızın sevkini artırmış ve o geceyi hatırası unutulmaz bir sanat dünyasının yüksek heyecanı ile meşbu kılmıştır .

Birinci teşrin ayında Halkev'in de verilen konserin tenkidini yapan bir arkadaşımız, Safa Tangör'ü memleketimizde disiplinli musiki havasını yaratan bir san'at

kâr olarak görmüştü. Halkev salonlarında iki gece üst üste tekrar edilen Talebe konseri bu görüşün doğruluğunu ispat etmiştir .

İçli ve vakur bir san'at kudretinin en kıymetli tecellilerini ruhunda toplamış olan bu aziz san'atkâr, talebesini çok iyi hazırlamış ve çocuklar, hocaları Sefa Tangör'ün öğünebilecekleri bir kıymet olarak kendilerini göstermişlerdir .

San'atkâr Safa Tangör'ü ve böyle kıymetli elamanlara sahip olan Lisemizin sevimli müdürü Hilmi Dilmeni tebrik ederiz .

Okullu Gençler

Yakın Yurt araştırmalarını nasıl yapmalılar?

K. ÜLKÜCÜ

Bir kaç yıldanberi Üniversite gençlerinin Doğu Anadolu bölgesinde geziler tertip ettiklerini " Üniversite Haftası " nı yaşatmak suretiyle halka verimli konferanslar verdiklerini gazetelerde memnurlukla okuduk . Üniversitelilerin bu önemli çalışmalarını takdirle karşılarız .

Liselerde ve meslek okullarında okuyan gençlerde, tatil do-

layısıyla gittikleri yerlerde muhitine faydalı olmak, muhitlerini tetbik ve müşahede etmek bakımından topluca bir çalışmaya sevkedilemezlermi sorusu hatıra geliyor .

Esasen bu günkü öğredimin ana mihveri yakın muhitlerini muhitlerini tatbik ve müşahede etmek suretiyle, gençlerde felsefi ve i'lmî bir zihniyet kazandırmak,

tam manasiyle gürbüz, milliyetçi bir nesil yetiştirmek değildir?

Geçenler de kazandıracağımız sosyal bilgileri daha ziyade yakın ve ana yurttan başlayarak yabancı ellere açmak, merkezden muhite doğru yaymak değildir?

O halde bu okullu gençleri hangi konular üzerinde ve ne şekilde çalıştırmak sorusunu çözmek mes'elesi kalıyor .

Bu günkü ilmin gelişimini tecrübeden ziyade, belki tetkik ve müşahedeyi tatbik ve müşahedeler silsilesine borçluyuz. Biz, gençlerdenilmî bir yakın yurt tetkiki değil— Esasen buna ne zamanları ve ne de bilgi seviyeleri müsaittir.— Biz, onların müşahedelerini yakın muhitlerinde teksif ederek, faydalı bir tetkik ve müşahedeye belki şuurlu bir surette hazırlamak istiyoruz. Yakın muhit tetkikinde dikkat edilecek noktaları bir kaç maddede gösterebiliriz .

1 — Her hangi bir köyün, nahiye'nin veya muhitin ilk bakışta görünüşü nasıl bir intiba uyandırıyor .

2 — Muhitin tarihçesi, yaşlıların o muhit hakkındaki bilgileri, masallar, türküler, bilmece-leri (folklörü) .

3 — Ne yetiştirdiği, muhitin gelişmesi için tabii kaynaklar bulunmuyorsa ne şekilde faydalandığı .

4 — Muhit.n genel ve sosyal durumunun fotoğraflarla muhakkak tesbiti .

Bu üzerinde durulacak noktalar esaslı, sade, canlı bir üslûpla yazıldığı nisbette tetkik ve müşahedeyi değerlendirir .

Gençlere topluca geziler tertip etmek daha ziyade "Halkevleri,"nin başlıca ödevlerinden sayılmaktadır. Kısa bir zaman içinde halkevleri trrafından tertip edilecek bu geziler ne şekilde olabilir ?

A— Geziye çıkarılacak geçlere izci elbisesi geydirmeli. Çantalarında lüzumlu protatif eşyalarla birer not not deflteri bulundurulmalıdır. Aralarında seçecekleri yaş ve bilgi itibariyle otoriter bir genç kafilenin başı olmalıdır .

B— Geziye yakın köylerden başlanmalı her köy hakkında tetkik ve müşahedeler ayrı ayrı veya müşterek bir not halinde not defterine kaydedilmelidir .

C— Nufus ve mevki itibariyle merkezi durumda olan yerde bir kaç gün kalınarak Millî temsilci, bilhassa ziraî ve sıhhi konferanslar verilmelidir. Sosyal sağlık bilgilerine ait tablolar göstermelidir .

D— Geziden sonra notlar incelenerek müşterek bir not halinde halkevine verilmelidir .

E— Geziden dönen geçler in-

tibalarını anlatan bir konferansla, temsil ettikleri piyesleri halkevi salonunda göstermek suretiyle köy gününü yaşatmalıdırlar .

Bu tatlı çalışma programı bir hayal ve tasavvur mahsulü değil, bizzat içinde yaşanmış, tecrübe-ye istinaden yapılmış bir programdır .

1934 yazında Bursa ve İstanbul'un parasız yatılı talebeleri Edirne lisesinde toplanmıştık. On beş kişilik bir kfile on iki günlük bir gezi ile hemen Edirnenin bütün köylerini gezerek kerpiç yapılı, saz örtülü evlerde barınan yurttaşlarla ne cana yakın samimî bir hayat geçirmiştik.

Temsillerimizden, sözlerimizden, şarkı ve türkülerimizden, onlar bizden olduğu kadar biz de onlardan birçok faydalı bilgiler edindik .

Bu gezinin gençlere yakın yurdu tetkik etmenin, onları kendiliğinden araştırmacılığa sevketmenin pedagojik büyük değeri olacağı şüphesizdir .

Şurası muhakkakki tatillerinin bir kısmını bu şekilde geçirecek gençlerin, her dakikası bir heyecan, her nefesi birer varlık olacaktır. Bu gezilerden alacakları ilham ve intibalarla okullarına dönecek gençler o yıl ne büyük bir çalışma ile birer varlık göstereceklerdir .

Hikâye

BUHRAN

—Birinci kısmın hülâsası—

Ailest yazlamak için Adaya gelmiş bir tıbbiye talebesi odasında dersine çalışmaktadır. Annesinin biraz dinlenmesi hususunda yaptığı ısrara dayanamıyarak elinde kitabıyla gezintiye çıkar.

Dr. Burhaneddin ONAT

te acele ettiğini hissediyordum. Kısa bir zaman sonra bir elinde ütülenmiş bir yaka, öteki elinde itina ile tuttuğu bir kravat olduğu halde odaya girdiği zaman, yüzüme bakmıyan gözlerinin kızarmış olduğu ve kirpiklerinde birer katre yaşın titrediğini görünce adaynamadım. Boynuna

—Anne !

Kısık bir ses ..

—Efendim

—Bana bir yaka ile bir kravat verir misin ?

Cevap vermedi .. Fakat hızlı hızlı yürüyüşünden bu kararımın sevindiğini ve belki vaz geçerim korkusu ile istediklerimi getirmek-

sarıldım, gülerek onu bir çok öptüm. Ve... ikimizde de bir değişiklik var anne.. Dedim. Daha küçük iken ben pek çalışmazdım. Hıylazlığıma üzülür, şikâyet ederdin. Şimdi de çalıştığımı çok görüyor, ağlıyorsun.

Bu halinden utanmış gibi ıslak gözlerini bana göstermemek için yüzünü saklıyor ve omuzlarımdan iterek uzaklaşmağa çalışıyordu.

Aynanın karşısında kravatımı bağlarken, bu büyük çukurlaşan gözlerimi, sararıp incelen yüzümü gördüğüm zaman, annemin tasalanmakta pekte haksız olmadığını anladım. Acele giyinip evden çıktığım zaman bacaklarımda uzun zaman yürümeyen bir insanın acemiliğini hissediyordum. Loş bir gölge içinde kitabın sayfeleriyle odanın dar hendesi arasındaki kısa mutabakata alışan bakışlarım geniş ufuklara doğru uzanınca göz bebeklerimin âdeta sancıldığını duyuyordum.

Gözlerim sulanıyor, içimde izah edemediğim bir boşluğun ezasını çekiyordum. Gözlerim gibi sanki şuurum kamaşmıştı. Beş on adım yürüdükten sonra olduğum yerde durakladım. Elimdeki kitabı gözlerime siper ederek mânasız ve kuru bakışlarla etrafı süzmeye başladım. Şimdi ne yapacak. nereye gidecektim. Dönüp eve doğru baktım. Annem pencereye dayanmış bana bakıyordu.

Kararsızlıktan utandım, hızlı hızlı yürümeye başladım. Tepe den Halkevi Palasa giden patikadan iniyordum. Solumdaki evlerin balkonunda, pencerelerinde yabancı insan çehreleri kımıldıyordu. Sayfiye evleri hep böyledir işte. İçindeki resmi her yıl değişen çerçeveye benzerler. Geçen yaz balkonunda eşini arayan bir bülbül gibi şakıyıp şarkı söyleyen bir genç kız yerine bu yaz yetmişlik iki ihtiyarın pineklediğini görürsünüz. Pencerelelerinden kahkaka taşan bir evin önünden geçerken bir sene evvel buradan bir hastanın inilti veya öksürüklerini dinlediğinizi hatırlarsınız. Bu yeni komşuların kimler olduğunu anlamak için evlerin önünden geçerken adımlarımı yavaşlattım. Geçen seneki aşinalardan kimse yok, hep bambaşka simalar.

Patikayı bırakarak kestirmeden şosaya inmek istedim. Kurumuş çam yapraklarının üstünde ayağım kayıyor. İkide bir sendeliyorum. Güneş sırtımı yakıyor. Hava dağın çam kokusuyla meşbu, teneffüs zorlaştıran bir hava, koyu bir şurup gibi ağır bir lüzuciyetle ciğerlerime doluyor. Aşağıdan, kırlangıçlar gibi sevnikli çığlıklar koparan neş'eli çocuk sesleri geliyor. Renkler gözümü, mübalâgalı bir keskinlikle gıcıkıyor. Bugün sema ve deniz ne

kadar mavi; Çamlar ne kadar yeşil; Güneş ne kadar parlak :

Caddeye indiğim zaman sıra evlerin birinden bir piyano sesi geliyordu. Çelinen ne bir hava, ne de tanınmış bir parça değildi. Panjurlardan süzülen loş bir ışığın aydınlattığı odada piyanosunun önüne oturmuş olan meçhul amatör sadece (Dominor) gamından (Arpej) yapıyordu. Fakat kulaklarım o kadar nağmeye susamış ki bu basit gamlar bana en yüksek bir musiki parçasından daha okşayıcı geldi. Durdum. Hem onu dinliyor, hem de çalanın kim olabileceğini düşünüyordum.

Dudaklarında baharının ilk goncasını taşıyan ve henüz kısa çorap giyen bir yavrucuğu, küçücük parmakları tuşların üstünde mini mini bir kelebek gibi uçup havalanırken küçücük kalbinde acaba nasıl bir rüyanın heyecanı uyanıyor, yoksa bu, bal ayını geçirmeğe gelmiş bir çiftin sü-lün dışisimidir ki dili ile ifadeye muktedir olamadığı saadetini parmaklarına söyletmek için ilâhî bir ifadenin unsurlarını arıyordu. Yoksa saçları ağarmış, siyah elbise li bir kadın mı idi ki, kırılıp dökülen hayatının kırıntılarını, kurumuş parmaklariyle beyaz kemiklerin üstünde arayıp toplamağa çalışıyordu. Kim ve hangisi olursa olsun, burada bir nağme vardı. Burada bir hayat—kırıktı olsa, kaybedilmiş de olsa—bir saadet vardı .

Haftalardanberi bir iskeletin kuru kemikleri, sinir ve damar resimleri, et isimleriyle dolmuş, bazan kendisini bir kadavra gibi hisseden bir insan değildi. O anda içimde, o odada bulunmak arzusu titredi. Orada piyanonun bulunduğu divarın köşesindeki koltuğa gömülmek panjurlardan süzülen ışığın, divarlarda yuvarlak nakışlar işlediği dekor için de odayı kaplayan taze kokuyu teneffüs ederek gözlerim kapalı, bu nağmeyi dinlemek...

Bana doğru yaklaşan bir kalabalığın neş'eli şamatası beni daldığım bu hülyadan uyandırdı.

Rum vatandaşlarından erkekli kadınlı, çoluklu çocuk'u bir kabile. Giyinişlerinden, yürüyüşlerinden, ellerindeki sepetlerden, bunların Ada'ya günü birlik gezmeye geldikleri anlaşılıyordu. Başına hasır şapka giymiş, kuru yüzlü, tahta burunlu, uzun bacaklı, ince boyundan gırtlığı fırlamış bir erkek. Yanındakileri güldürmek için komiklik yapıyor. Böyle toplu bir halde gezintiye çıkan kabileler arasında günü eğlenceli geçirmek için böyle yavan manasız neş'e tellâllığı eden tipler vardır. İşte buda onlardan birisi. Soğuk soğuk lâflar söylüyor, kollarını bacaklarını, çarpıtarak acaip kılıklara giriyor. Etrafindakiler manasız manasız gülüşüyorlar.. Bunlar beni o vaziyette yakaladılar.

Devan ı var

VE CİZELER

Osman Bahadırlioğlu

1— Cesurlar, ölümü ancak bir kere tadarlar; korkaklarsa ölümlerinden önce bir çok defalar ölürler .

—2 İnsan larınyaptıkları fenalık, ölümlerinden sonra da yaşar ; iyilikler se ekseriya kemileriyle beraber gömülür ,

3— Dostlukların çoğu sahte ve aşkının çoğu sadece bir deliliktir.

4— Güzellik merhametle kucak kucağa yaşar.

W Shakespeare

5— Dünyanın başlangıcı olan aşkta güneşteki sır vardır .

Robert Bridges

6— Şöhret, bir çingene kızına benzer. Onsuz yaşamasını bilmiyenlere gönül vermez .

John Keats

7— Sevinç, ayrılmak üzere olan bir yolcu gibidir .

John Keats

8— Ölüm, ebediyet kayasından bir gölgedir .

W. Vordsworht

9— Kitaplarda insanların ruhları gibi koyun ve keçi diye iki ye ayrılır .

Thomas Carlyle

10— Hiç bir şeyle mücadele etmedim, çünkü hiç bir şey mücadele etmeğe değmezdi. Evvelâ tabiatı sevdim, sonra da sanatı. Hayatın ateşinde iki elimi de ovalıyarak ısıttım. Ateş sö-nüyor, ben de şimdi gidiyorum.

V. Savage Landor

(75 inci doğum yıldönümünde)

11— Bazıları der kelime ölür

söylenince. Tam o gün işte haya ta başlar Kelime bence

Emily Dickinson

12—Kitap ,iyi okuyucunun elinde iyi olur .

Emerson

1—Aşk, bağısız bağlar ve kişisiz hüküm süser .

2—Aşk, saraylarda olduğu kadar kulübelerde de bulunur .

3— Bir yiğide bir düşman bile pek çok sayılır .

4— Bir damla mürekkep bir milyonu düşündürebilir .

5—Size lâzım olmıyan bir şey her fiata pahalıdır .

6—Bir çocuk cahil kalacağına doğmasa daha iyi olur .

7—Az bilgi tehlikeli bir şeydir.

8—Dostlar dağıldığı ve paralar bittiği zaman ilim en iyi yapılır.

9—Münekkitler, buşkalarının elbiselerini fırçalayan uşaklara benzerler .

10—Çalışmanın gayesi, para kazanıpta cuzdana kor gibi bilgi kazanmak demek değildir. Yediğimiz yemeğin hayat verici kan haline gelmesi gibi bilgiyi dü - şüncelerle kendimizin bir parçası haline getirmek demektir.

11—Kafalarınız tıpkı bir kutu gibi değildir. Bir kutuya istenilen her şey konulabilir, fakat, kabul etmek için siz kafalarınızı açmadıkça oraya bilgi konamaz ,

12— Ekmeğini kazanmak için çalışamiyacak kadar tembel olan adam, dilenmek ve çalmak için en müstait olan adamdır .

Dünya milletlerinden masallar ve hikâyeler

İzlânda hikâyesi

Amerika'yı keşfeden şimalîler arasında bir Türk (1)

Yazan :
Soe Stulso
(1178—1241)

Çeviren :
Osman Bahadırlıoğlu
Lise İngilizce öğretmeni

II

Kızıl Eric'in oğlu Leif'in Seferi

Geçen sayıdan devam

Biarne, Greenland'dan döndüğü zaman doğru Brattalid beyi kızıl Eric'i ziyarete gitti. Bey onu çok iyi karşıladı. Yaptığı Greenland seferine ve bulduğu yeni diyarlara ait hikâyelerini dikkat ve alâka ile dinledi. Yalnız, bulduğu yerlerin adama-kıllı tafsilâtını veremediğinden, keşfe gereken önemi vermediğini göz önünde tutarak onu biraz muahaze etti. Bunula beraber ona asalet ünvanı verdi.

Ertesi yaz, Biarne Greenland'a bir sefer daha yaptı. Artık herkes bilinmeyen yerlerden bahsediyordu keşfedilecek yeni yerler bulunduğu lâkırdıları ağızdan ağıza dolaşıyordu.

Bir gün, Kızıl Eric'in oğullarından Leif, Biarne Heriulfsson'a giderek ondan gemiyi satın aldı. Otuz beş seçme denizciden mürekkep bir de mürettebat heyeti hazırladı. Ve sefer heyetinin başına geçerek kumandayı ele

almasını babasından rica etti. Fakat, babası, artık ihtiyarlamakta olduğunu ve bir deniz yolculuğunun zorluklarına dayanamayacağını söyliyerek özür diledi. Leif'in; bütün akrabaları arasında en talihli babasının olmasında, böyle bir sefere uğur getireceğinde ve herhalde gelmesinde ısrar etmesi üzerine nihayet odaya razı oldu, Bütün deniz hazırlıkları tamamlanınca, atına binerek iskeleye doğru hareket etti. Gemiye yaklaşırken bindiği at tökeslendi. Eric düştü ve bir ayağı incindi. O vakit, oğluna dönerek :

—Üzerinde oturup yaşadığımız şu topraktan ve Greenland'den başka yerler keşfetmek galiba bana mukadder değildir, dedi. Biz bu sefer evedi ile atılmamalıyız.

Eric, Brattalid'e evine döndü. Fakat Leif bu otuz beş arkadaşıyla beraber sefer çıkmağa karar verdi. Bunların içinde bir de güney memleketli Tyrker (Türker-Türk) adında bir adam varıd.

Bu adam, uzun zaman Eric'in konağında kâhyalık etmiş doğru sözlü, gerçek özlü mütecessis ve açıkgöz birisi idi. Leif'e o adeta ikinci bir baba olmuştu. Leif onu küçüklüğündenberi "babalık,, diye çağırırdı.

Hazırlıklar tamamlanınca derhal denize açıldılar. Evvelâ, Biarinenin en son bulmuş olduğu karaya geldiler. Sokuldular, gemiyi demirlediler. Sandallara atlayarak karaya çıktılar. Karada hiç bitgi yoktu. Yükseklerde muazzam buz dağları vardı. Deniz kıyısından ta yukarı buzluklara kadar bütün memleket tek bir buz tarlası halinde idi. Leif, burasının daha fazla gezmeğe değmediğini gördü ve dedi ki:

—Biarne'ye denildiği gibi bizim de buraya gelmemiz tenkit edilmesin. Ben buraya bir ad vermeden ayrılmıyacağım. Buranın adı, "Helloland,, olsun.

Sonra, yine gemiye binerek denize açıldılar. Diğer bir karaya daha rasladılar. Oda da sokuldular. Gemilerini demirlediler. Sandal indirdiler; karaya çıktılar. Arazi düzlük ve ormanlıktı. Sahil kısmı çepeçevre siyah ve beyaz kumlarla örtülüydü. O zaman Leif dedi ki:

—Bu memlekete de doğal yapılışına uygun olarak "Markland,, adını verelim.

Tekrar acele ile gemiye bindiler. Sahil tarafından gelen bir

doğu rüzgârlariyle denize açıldılar. İki gün gittikten sonra yine bir karaya rasladılar. Yine sokuldular. Büyük kara külçesinin şimalinde bulunan bir adaya çıktılar. Burada havanın düzelmesini beklediler. Çemenler üzerinde, çiğ damlası gibi, toplanmış su damlaları vardı. Elleri bu laşan bu ıslaklıkları tesadüfen ağızlarına götürdükleri vakit, tınların gayet tatlı ömürlerinde hiç tatmadıkları kadar tatlı olduğunu gördüler. Sonra tekrar gemiye bindiler. Büyük karadan küzeyeye doğru uzanan bir burunla bu ada arasındaki boğaza girdiler. Bu burunu güderek batıya doğru gittiler. Su, çok sığdı. Cezir vardı. Sular çekilince gemi temamile karada kaldı. Etraf gayet güzeldi. Biraz ilerideki bir gölden denize bir nehir akmakta idi. Oraya bir ân önce ulaşmak için can atıyorlardı. Suların yükselip gemiyi yüzdürmesini bekleyemediler. Karaya koşuştular. Kara ile gemi arasında epiyce bir yol husule gelmişti.

Sular yükseldi. Gemi yüzmeğe başladı. Derhal sandalları kürekleyerek gemiyi yedeğe aldılar. Nehire saktular. Nehirden akıntıya yukarı yüzdürerek göle girdiler. Demir attılar. Gemiden yataklarını alarak sahile çıktılar. Güzel bir yere çadır kurdular. Burası o kadar hoşlarına gitti ki, hemen kış hazırlığına başlıya

rak bir kaç gün içinde büyük bir ev kurdular.

Bir akşam işten dönüp te evde toplandıkları vakit, içlerinden bir kişinin noksan olduğunu anladılar. Bu, Güney memleketli Tyrker'di. Leif çok müteessir oldu. Çünkü, Türker uzun müddet babasının konağında bulunmuştu. Leif çocukluktanberi onu çok severdi. Bu yabancı yerde Türker'den niçin ayrılıp ta onu kaybettikleri için arkadaşlarını azarladı. Hemen on iki kişilik bir arama ekibi teşkil ederek Türker'i aramağa çıktılar. Fakat, dal a karargâhlarından çok uzaklaşmamışlardı ki, karşıdan Türker çıkıp geldi. Hepsinin sevinci büyüktü.

Leif sordu :

-- Ey benim sevgili babalığım, neye bu kadar geçke bin? Neye arkadaşlarından ayrılıp uzaklaşarak bizi bu kadar korkuttun?

Türker sevinç ve heyecanla sarsılıyordu. Sevinci o kadar büyük olmalı ki, karşısındakilerin hiç birinin Türkçe bilmediğini unuttu. Kaşlarını çatıp, gözlerini göndüre ek uzun uzun birşeyler anlatmaya başladı. Tabii onun böyle anlatması kimse hiç bir şey anlamıyordu. Zira Türker'in dil yoktu. Az sonra biraz sakince sakinleştikten ve birazda

bekledikten sonra, Şimal diliyle dedi ki :

— Ben diğer arkadaşlarımdan daha uzağa gitmedim. Fakat, daha mühim şey söyleyeceğimi.

—Nedir o? diye hep bir sordular.

— Ben üzüm buldum.

Le sevincinden :

—Doğru mu söylüyorsun, Babalık diye haykırdı.

—Evet doğru, dosdoğru. Çünkü, ben, bağı ve üzümü bol olan bir memlekette, Türkiye'de doğdum.

O gece rahat uyudular. Ertesi sabah, Leif arkadaşlarına dedi ki

—Gündüz oldu. Bu gün yapılacak iki işimiz var: Üzüm toplamak kereste kesmek.

Bu emir derhal yapıldı. Geminin arka ambarı üzüm ve içi de yontulmuş kereste ile dolduruldu. Alınarlarda kendiliğinden bitme buğday ve bir de "Massur," altında ağaç vardı. Ağaçların bazıları o kadar büyüktü ki, ev yapısı da kullandılar.

Bahara doğru silaya hareket için hazırlandılar. Her şeyden birer nümune aldılar. Ayrılmazdan önce, Leif, bu güzel memlekete, Türk'erin ve onun bulduğu üzümün adına "Vinland-üzüm Memleketi," adını verdi.

